

Małgorzata Rogowska

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

POLITYKA ROZWOJU LOKALNEGO – ZARYS NOWYCH KONCEPCJI

Streszczenie: Podstawowa zmiana w samorządach terytorialnych dotyczy tworzenia klimatu współpracy różnych aktorów i osiągania wspólnych celów. Zarządzanie staje się elastycznym modelem podejmowania decyzji, opartych na luźnych, poziomych powiązaniach pomiędzy władzą publiczną i pozostałymi aktorami życia społeczno-gospodarczego. Jest to fundamentalna zmiana w stosunku do tradycyjnego modelu funkcjonowania samorządu, opartego na układzie hierarchicznym oraz formalnych procedurach. Nowe koncepcje polityki rozwoju lokalnego wspierają partnerstwo między sektorem samorządowym, sektorem prywatnym (reprezentowanym przede wszystkim przez przedsiębiorców) i sektorem społecznym (organizacje pozarządowe, grupy, zrzeszenia). Celem artykułu jest przedstawienie zmian w układach lokalnych ze szczególnym uwzględnieniem koncepcji zarządzania rozwojem lokalnym.

Słowa kluczowe: polityka rozwoju lokalnego, globalizacja, *governance*.

Gospodarka narodowa tworzy pewną całość, składającą się z wielu sprzężonych ze sobą elementów, służących zaspokojeniu potrzeb ludzi stanowiących społeczeństwo, pomiędzy którymi zachodzą określone, a przy tym zróżnicowane relacje¹. Zarówno państwo, jak i wyodrębnione w jego obszarze mniejsze jednostki terytorialne (o zasięgu regionalnym lub lokalnym) tworzą pewien układ (system), który charakteryzują nie tylko relacje wewnętrzne, ale również sprzężenia zwrotne z otoczeniem zewnętrznym². W związku z procesami globalizacji i kształtowania się nowego paradygmatu rozwoju skala krajowa (reprezentująca układ najwyższego rzędu) traci dominującą rolę tak w gospodarce, jak i w polityce, przy czym następuje mobilizacja aktywności w mniejszej skali (regionalnej czy lokalnej). To powoduje, iż w gospodarce narodowej coraz większego znaczenia nabiera układ lokalny, którego

¹ *Polityka gospodarcza*, red. B. Winiarski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002, s. 80.

² Tamże, s. 81.

potencjał ekonomiczny opiera się przede wszystkim na miejscowych unikatowych, endogenicznych zasobach (przestrzeń, surowce, kapitał ludzki).

Procesy zachodzące na płaszczyźnie ogólnoświatowej (w których decydującą rolę zaczyna odgrywać proces globalizacji) „odciskają piętno” na poziomie lokalnym. W zasadzie można stwierdzić, że głównym odbiorcą tych procesów są właśnie podmioty funkcjonujące w tej najmniejszej skali. Z drugiej jednak strony, równocześnie ze wzrostem znaczenia gospodarki globalnej, rośnie znaczenie układu regionalnego czy lokalnego, co określane jest w literaturze przedmiotu jako „paradoks globalizacji”³. Oznacza to, że skala lokalna, głównie poprzez system wartości czy tożsamość, ponownie zyskuje na znaczeniu. Nie może być już kojarzona z tą, która funkcjonowała przed wiekami, należy bowiem rozumieć, że lokalizm jako zjawisko społeczne istniał od dawna, lecz jako ideologia życia społeczno-gospodarczego pojawił się w Europie Zachodniej pod koniec XX wieku (lata 70.)⁴. Podstawowe zmiany, jakie dokonują się współcześnie, w tym układzie mają charakter z jednej strony pozytywny, a z drugiej negatywny. Niekorzystne aspekty dotyczą wzrostu niepewności, ale także dostawania się mieszkańców wspólnot terytorialnych do globalnych „megatrendów”, przez co następuje zanik tożsamości lokalnej (tworzenie się społeczeństwa informacyjnego, zanikanie więzi społecznych), a także konieczność przystosowania się gospodarki lokalnej do specyfiki nowej gospodarki (co może w wielu przypadkach wymagać restrukturyzacji)⁵. W nowej rzeczywistości gospodarczej zmienia się także sposób postrzegania czasu i przestrzeni, dochodzi wręcz do „kurczenia się” czasoprzestrzeni (głównie dzięki rozwojowi technik komputerowych i telekomunikacyjnych), a podstawą sprawnego funkcjonowania nowoczesnej społeczności staje się mobilność. Gospodarka światowa nabiera charakteru dualnego poprzez podział na rdzeń i peryferie (w niektórych przypadkach można wyróżnić jeszcze semiperyferie), wygranych i przegranych, ludzi będących ciągle w ruchu (poruszających się między metropoliami, identyfikujących się bardziej z firmą niż z miejscem) i ludzi przywiązanych do miejsca. Ta polaryzacja wynika z globalizacji, której przeciwstawiony zostaje proces ulokalnienia, rozumiany jako uniemożliwienie bądź ograniczenie ruchliwości⁶. Prowadzi to do zjawiska glocalizacji, rozumianego jako połączenie dwóch procesów: globalizacji i rosnącego znaczenia rozwoju lokalnego⁷. Jak wskazuje A. Jewtuchowicz, z jednej strony komunikacja medialna

³ R. Różga-Luter, *Gospodarka oparta na wiedzy a rozwój regionalny na przykładzie regionu Środkowego Meksyku*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2004, nr 1(5), s. 29.

⁴ K. Pająk, *Rola samorządu terytorialnego w kształtowaniu rozwoju lokalnego*, Wydawnictwo AE w Poznaniu, Poznań 2005, s. 60.

⁵ D. Waldziński *Skazani na lokalność? Społeczności lokalne wobec ekonomicznych konsekwencji współczesnych przemian kulturowo-cywilizacyjnych*, „Problemy Zarządzania” 2006, nr 3 (13), Wydział Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Dom Wydawniczy Elipsa, s. 143.

⁶ *Społeczności lokalne. Teraźniejszość i przyszłość*, red. B. Jałowicki, W. Łukowski, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2006, s. 57 i nast.

⁷ A. Jewtuchowicz, *Terytorium i współczesne dylematy jego rozwoju*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2005, s. 37.

skutecznie zmniejsza dystans dzielący różne części globu ziemskiego, przez co istniejące przyzwyczajenia i tradycje poddawane są wpływowi czynników zewnętrznych, z drugiej strony – pomimo rozmywania się pojęcia państwa narodowego w globalnej gospodarce – coraz bardziej zyskują na znaczeniu mechanizmy obronne własnej kultury czy tożsamości. Korzystanie z kultury globalnej nie wyklucza bowiem uczestnictwa w kulturze lokalnej, a wręcz przeciwnie, eksponuje ją⁸. Tak więc w dobie globalizacji i społeczeństwa informacyjnego z jednej strony zwiększają się kontakty i powiązania sieciowe, z drugiej natomiast pojawiają się wspólnoty wirtualne, których granice nie pokrywają się z terytorialnymi⁹. Paradoksalnie globalizacja ponownie odkrywa skalę regionalną i lokalną. Dzieje się to za pośrednictwem przedsiębiorstw, które działając na rynku globalnym dokonują wyboru konkretnej lokalizacji, umiejscowionej w układzie regionalny czy lokalnym. Firmy transnarodowe działają również lokalnie, wykorzystując rozproszone geograficznie zasoby lokalne. Rynek lokalny zapewnia swoistą stabilność i trwałość, co jest szczególnie istotne w kontekście niepewności i destabilizacji charakteryzujących globalne rynki. W glokalizacji zwraca się na uwagę na miejsce działań lokalnych w procesie globalizacji, jak i znaczenie i miejsce procesów globalnych w strategiach rozwoju lokalnego¹⁰. Jednostki przestrzenne w skali lokalnej mogą dzięki lokalizacji globalnych podmiotów gospodarczych odnosić istotne korzyści ekonomiczne lub popadać w perturbacje gospodarcze i społeczne w związku z ich zachowaniami rynkowymi lub procesem delokalizacji, czyli przesuwania całości lub części prowadzonej działalności gospodarczej z dotychczasowego miejsca lokalizacji do nowego, uznanego za bardziej korzystne¹¹.

Na proces kreowania warunków rozwoju lokalnego (przejawiający się również w sposobie pozyskiwania nowych przedsiębiorstw) wpływa aktywność władz samorządowych. Polityka rozwoju lokalnego jest pojęciem stosunkowo nowym, oznaczającym wszelkie inicjatywy podejmowane przez władze lokalne na rzecz stymulowania lokalnej działalności ekonomicznej i tworzenia nowych miejsc pracy¹². Biorąc pod uwagę współczesne uwarunkowania rozwoju, konkurencję, ciągle zmiany oraz wzrastającą niepewność, sukces tej polityki zależy przede wszystkim od profesjonalizmu i elastyczności organizacji i instytucji o różnorodnym charakterze, nie tylko od władz lokalnych. Podstawowym celem polityki rozwoju społeczno-gospodarczego powinno być osiągnięcie bardziej złożonych form funkcjonowania gospodarki, a przez to zapewnienie ludności możliwie najlepszego poziomu i warunków życia.

⁸ Tamże, s. 38.

⁹ Z. Bauman, *Glokalizacja, czyli komu globalizacja a komu lokalizacja*, „Studia Socjologiczne” 1997, nr 3, s. 53-69, cyt. za M. Sakowicz, *Modernizacja samorządu terytorialnego w procesie integracji Polski z Unią Europejską*, SGH w Warszawie, Warszawa 2007, s. 39.

¹⁰ *Glokalizacja*, red. K. Kuciński, Difin, Warszawa 2011, s. 238 i nast.

¹¹ Tamże, s. 258.

¹² T. Markowski, *Zarządzanie rozwojem miasta*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999, s. 148.

W skali lokalnej tak sformułowany cel moglibyśmy rozłożyć na cele szczegółowe i wówczas byłyby to¹³:

- 1) zapewnienie ludziom pracy i dochodów,
- 2) zapewnienie warunków bytu materialnego, w tym: wyżywienia, mieszkania, nieskażonego środowiska,
- 3) zapewnienie warunków rozwoju duchowego,
- 4) zapewnić poczucie bezpieczeństwa i perspektyw na przyszłość.

Jak zauważa S. Korenik, wszystkie z wymienionych celów mają charakter uniwersalny, jednak wyłącznie w skali lokalnej dokonuje się ich konkretyzacja i hierarchizacja, a także następuje dostosowanie do konkretnych warunków życia społeczności lokalnych¹⁴.

W literaturze przedmiotu najczęściej wskazuje się istnienie dwóch podstawowych modeli stymulowania rozwoju przez samorząd, mianowicie¹⁵:

- Konwencjonalny. Opiera się na własnych możliwościach samorządu lokalnego, uwarunkowanych posiadanym majątkiem, zasobami finansowymi oraz podejmowanymi przedsięwzięciami gospodarczymi w ramach obowiązków ustawowych. Zakres podmiotowy wyznaczają zatem przypisane samorządowi zadania, natomiast dynamikę i intensywność zmian uwzględnianych w polityce określa ich potencjał finansowy. Schemat działań koncentruje się zatem na systemie zakazów, nakazów, zachęt ekonomicznych i na bezpośrednich kontaktach samorządu lokalnego z silnymi podmiotami gospodarczymi.
- Wspólnotowy. Polega na włączeniu do współdecydowania w procesie planowania i realizacji polityki gospodarczej przedstawicieli sektora społecznego i gospodarczego. Uspołeczniona polityka rozwoju polega na zaangażowaniu w inicjatywy i przedsięwzięcia lokalne nie tylko przedstawicieli samorządu, ale także mieszkańców, organizacji społecznych, lokalnej przedsiębiorczości, środowiska okołobiznesowego.

Współcześnie następuje przejście od modelu konwencjonalnego w kierunku modelu wspólnotowego. Jest to zgodne m.in. z koncepcją tworzenia partnerstwa na poziomie lokalnym czy też realizowania rozwoju lokalnego na zasadzie partnerstwa. Powinno ono być zawarte między trzema sferami: sektorem samorządowym, sektorem prywatnym (reprezentowanym przede wszystkim przez przedsiębiorców) i sektorem społecznym (organizacje pozarządowe, grupy, zrzeszenia). Idea partnerstwa, pomimo wielu zalet, okazuje się jednak trudna do zrealizowania – wciąż pozostaje w sferze nielicznych, pozytywnych praktyk. Do takiej współpracy namawiają także

¹³ L. Wojtasiewicz, *Problemy rozwoju lokalnego w aktualnej polityce gospodarczej*, [w:] *Polityka gospodarcza. Studia i przyczynki*, red. J. Tarajkowski, Garmond Oficyna Wydawnicza, Poznań 2005, s. 318.

¹⁴ S. Korenik, D. Korenik, *Stosunki samorządowo-bankowe a rozwój społeczno-ekonomiczny w przestrzeni*, CeDeWu, Warszawa 2007, s. 34.

¹⁵ Szerzej: A. Nowakowska, *Polityka rozwoju gminy w okresie transformacji systemowej*, [w:] *Strategiczne problemy rozwoju miast i regionów*, red. A. Jewtuchowicz, ARSGRAS, Łódź 2000, s. 16.

organizacje międzynarodowe, takie jak Unia Europejska, jest to bowiem jedna z zasad funkcjonowania niektórych funduszy strukturalnych (EFS).

Podjęcie nastawione na społeczną partycypację obywateli w zarządzaniu rozwojem odnajdujemy także w teoriach samorządu terytorialnego. Dwa przeciwstawne stanowiska prezentuje teoria naturalistyczna (uzasadnia ona odwiecznymi prawami zasadność posiadania własnej administracji przez gminy) oraz teoria państwowa (zakłada, że instytucja samorządu może istnieć tylko z woli państwa i spełniać powierzone jej przez państwo zadania). Podstawowe założenia teorii zawiera tab. 1.

Tabela 1. Teorie samorządu terytorialnego

Teoria naturalistyczna	Teoria państwowa	Teoria polityczna
Samorząd przeciwstawiony jest państwu jako od niego niezależny. Gmina w teorii tej jest starsza od państwa, więc to państwo jest instytucją pochodną i od gminy może wywodzić swe prawa, nie odwrotnie.	Wywodzi się z założenia suwerenności państwa. Wykonuje ono bowiem władzę bezpośrednio przez własne organy, ale może część swojej władzy przekazać miejscowemu społeczeństwu jako odrębnemu podmiotowi prawnemu. Tak rozumiany samorząd oznacza sprawowanie władzy przez daną korporację z woli państwa, które odstępuje jej część swoich zadań lub kompetencji.	Samorząd oznacza tu udział społeczeństwa w sprawowaniu administracji publicznej, a także osobowy skład organów samorządowych. Samorząd jest identyfikowany z administracją państwową wykonywaną przez honorowych urzędników.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Prawo administracyjne*, red. J. Boć, Kolonia Limited, Wrocław 1998, s. 162; P. Rączka, *Prawne pojęcie samorządu i samorzady terytorialnego*, [w:] Z. Buczkowski, T. Jędrzejewski, P. Rączka, *Ustrój samorządu terytorialnego*, Wydawnictwo Dom Organizatora, Toruń 2005, s. 29-30.

Inne ujęcie podkreśla podstawowe różnice pomiędzy tradycyjnie pojmowanym samorządem (*local government*) a nowym ujęciem, kładącym nacisk na zarządzanie, elastyczność, luźne powiązania poziome pomiędzy różnymi aktorami (*local governance*) (tab. 2). Za ojca nowego podejścia uznaje się P. Johna, który wskazuje, że podstawowa zmiana dokonująca się współcześnie w samorządach terytorialnych dotyczy tworzenia klimatu współpracy różnych aktorów – służącej osiągnięciu wspólnych celów. Zarządzanie staje się elastycznym modelem podejmowania decyzji opartych na luźnych, poziomych powiązaniach pomiędzy władzą publiczną i pozostałymi aktorami życia społeczno-gospodarczego. Jest to fundamentalna zmiana w stosunku do tradycyjnego modelu funkcjonowania samorządu opartego na układzie hierarchicznym oraz formalnych procedurach¹⁶.

¹⁶ P. Swianiewicz, *Nowe interpretacje teoretyczne polityki miejskiej*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2005, nr 4(22), s. 16.

Tabela 2. Koncepcja *local government* a *local governance* – cechy charakterystyczne

Wyszczególnienie	Samorząd <i>local government</i>	Zarządzanie lokalne <i>local governance</i>
Liczba instytucji zaangażowanych w proces rządzenia	mało	dużo
Struktura organizacyjna	hierarchiczna (wiele decyzji skupionych wokół jednej instytucji)	zdecentralizowana, brak hierarchii, fragmentacja
Sieci współpracy	nieliczne, zamknięte	rozbudowane
Międzynarodowe kontakty	minimalne	rozbudowane
Legitymizacja demokratyczna	wybory (demokracja przedstawicielska)	wybory i eksperymentowanie
Prowadzenie polityki	rutynowe	innowacje, proces uczenia się
Rola rządu centralnego	kontrola nad samorządem	większa decentralizacja, mniej bezpośrednich interwencji
Przywództwo (<i>leadership</i>)	kolegialne/klientelizm	silna rola burmistrza, charyzmatyczne przywództwo

Źródło: P. John, *Local Governance in Western Europe*, SAGE, London – Thousand Oaks – New Delhi 2001, s. 17.

Współcześnie wyróżnić można wiele nurtów modernizowania administracji publicznej. Szczególną rolę przypisuje się tutaj koncepcjom nowego zarządzania sektorem publicznym (*new public management*, NPM), które dominuje w takich krajach, jak: Wielka Brytania, Japonia, Szwecja, Australia, oraz koncepcji nowej administracji publicznej (*new public administration*, NPA)¹⁷.

Szczególne znaczenie na szczeblu lokalnym może zostać przypisane *good governance*. Pojęcie to (tłumaczone jako dobre rządzenie) po raz pierwszy wprowadził je do swoich dokumentów i programów pomocowych Bank Światowy na początku lat 90. Związane to było z prowadzonymi przez tę instytucję programami wsparcia dla krajów rozwijających się i odpowiedzią na postulaty poprawy skuteczności ich funkcjonowania pod kątem osiągnięcia założonych celów rozwojowych. Według Banku Światowego *governance*, a właściwie tzw. *good governance*, to zdrowe zarządzanie rozwojem, wymagające ustanowienia norm i instytucji gwarantujących przewidywalne i klarowne ramy działalności publicznej, wymuszające odpowiedzialność trzymających władzę za jej sprawowanie¹⁸. Terminu *governance* jako

¹⁷ M. Sakowicz, *Modernizacja samorządu terytorialnego w procesie integracji Polski z Unią Europejską*, SGH w Warszawie, Warszawa 2007, s. 211.

¹⁸ W. Mikułowski, *Nauka administracji, zarządzanie publiczne i paradygmat rządzenia publicznego*, [w:] *Z teorii i praktyki zarządzania publicznego*, red. B. Kożuch, T. Markowski, Fundacja Współczesne Zarządzanie, Białystok 2005, s. 63.

pierwszy w kontekście administracji publicznej użył w latach 70. H. Cleveland¹⁹. Prognozował on, że struktury organizacji nie będą już przypominać hierarchicznych piramid z realną władzą na ich wierzchołku. Ewolują one w kierunku systemów przeplatających się sieci, charakteryzujących się mniejszą kontrolą, bardziej rozproszoną władzą, wieloma centrami decyzyjnymi. Proces podejmowania decyzji stanie się bardziej złożony, wezmą w nim udział zarówno podmioty wewnętrzne, jak i na zewnątrz organizacji. Będą to podmioty uważające się za współodpowiedzialne za określone działania.

Pozytywnym przykładem zasad „dobrego współrzędzenia” jest Unia Europejska, która promuje wprowadzanie wspomnianych zasad na wszystkich poziomach rządzenia. W koncepcji *governance* pokłada się spore nadzieje na wewnętrzne wzmocnienie Unii i samego procesu integracji. 25 lipca 2001 roku Komisja Europejska przyjęła Białą Księgę European Governance²⁰. W dokumencie tym proponuje się otwarcie procesu kształtowania polityk Unii Europejskiej na opinie osób i organizacji je współtworzących i wdrażających. Proponuje się większą otwartość instytucji publicznych oraz ich odpowiedzialność wobec wszystkich zaangażowanych we współrzędzenie podmiotów.

Ciekawe ujęcie zawiera koncepcja nowej kultury politycznej T.N. Clarka i wynikające z niej pojęcie nowych burmistrzów (*new mayors*), w którym następuje połączenie konserwatyzmu fiskalnego z szerokim ujęciem zabezpieczeń socjalno-opiekuńczych. Nowych burmistrzów, których pojawienie się Clark datuje na koniec lat 80. XX wieku wyróżnia także poszukiwanie innowacyjnych sposobów zarządzania, nawiązujących do koncepcji New Public Management oraz bezpośrednio odwoływanie się do wyborców w swoich działaniach, z pominięciem aparatu partyjnego. Pojawieniu się takich liderów lokalnych sprzyjają zmiany, polegające na bezpośrednim wyborze przedstawicieli w samorządach lokalnych, częste referenda czy konsultacje społeczne, mające na celu uzyskanie opinii wyborców, a także spłaszczenie struktur administracyjnych i mniej hierarchiczne zarządzanie oraz procesy deregulacji w świadczeniu usług publicznych²¹. Czynniki sprzyjające nowej kulturze politycznej, znajdującej wyraz w koncepcji Clarka, pomimo iż kładą nacisk na indywidualizm jednostki, nie powodują zmniejszania się kapitału społecznego²². Wyraża się on bowiem także w większej partycypacji obywateli w sprawnym zarządzaniu rozwojem lokalnym.

Podsumowując kierunki zmian zachodzących w samorządzie terytorialnym (tab. 3), należy podkreślić coraz większe dążenie do sprawnego świadczenia usług publicznych i w związku z tym przekazania zasobów i władzy ze szczebla central-

¹⁹ H. Cleveland, *The Future Executive: A Guide for Tomorrow's Manager*, Harper & Row, New York 1972, s. 12-13.

²⁰ *European Governance a White Paper*, Commission of the European Communities, Brussels 2001.

²¹ P. Swianiewicz, wyd. cyt., s. 13 i nast.

²² Tamże, s. 16.

Tabela 3. Współczesne trendy charakterystyczne dla funkcjonowania samorządów terytorialnych

Wyszczególnienie	Opis
Wymiar gospodarczy	zwiększa się zainteresowanie samorządów wspieraniem lokalnego rozwoju gospodarczego, a nie tylko wykonywaniem usług, za które są odpowiedzialne. Sprawy gospodarcze stają się coraz częściej centrum strategii realizowanych w skali lokalnej/regionalnej
	na zachowania samorządów wpływają również nowe procesy, w tym nowe czynniki lokalizacji (takie jak: jakość i kwalifikacja siły roboczej, jakość środowiska, jakość życia w miejscu inwestowania) czy procesy globalizacji gospodarki, zmieniające skalę przestrzenną decyzji lokalizacyjnych i oddziałujących na konkurencję poszczególnych miast czy regionów o rozwój gospodarczy
	następuje zmiana instrumentów, za pomocą których samorzady próbują oddziaływać na gospodarkę – od instrumentów bezpośrednich do pośrednich, budowanych na zasadzie partnerstwa między aktorami publicznymi, prywatnymi
Wymiar polityczny	pragmatyzm w miejsce ideologii, czyli stopniowe odchodzenie od interpretacji polityki lokalnej przez pryzmat partyjny czy ideologiczny
	personalizacja zarządzania, pojawianie się silnych liderów, personalizujących władzę w JST
	spadek znaczenia polityki o charakterze klientelistycznym
	odejście od rozumienia władzy jako opartej na zależnościach hierarchicznych zdolności do wydawania i egzekwowania poleceń na rzecz zdolności do osiągnięcia wyznaczonych celów
Wymiar zarządzania	najważniejszym elementem staje się sektor prywatny i urynkowanie; popularyzacja podejścia polegającego na porównywaniu jednostki samorządowej do firmy prywatnej
	przejmowanie przez sektor publiczny metod charakterystycznych dla sektora prywatnego, takich jak: planowanie strategiczne, planowanie finansowe, zarządzanie przez cele
	częściowe oddzielenie odpowiedzialności za usługi (należy do samorządu) od ich bezpośredniego wykonania (częściowo może je realizować podmiot prywatny)
	zwiększenie możliwości wyboru przez konsumenta usług samorządowych
	zmiana kultury organizacyjnej zmierzająca do traktowania mieszkańców przez JST jak klientów przez podmioty prywatne
	określanie wskaźników efektywności usług publicznych
	wspólne przedsięwzięcia z sektorem prywatnym, organizacjami pozarządowymi
	spłaszczenie tradycyjnie hierarchicznych struktur, delegowanie zadań do jednostek pomocniczych

Źródło: P. Swianiewicz, *Nowe interpretacje teoretyczne polityki miejskiej*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2005, nr 4(22), s. 8 i nast.

nego na poziom regionalny czy lokalny, a także włączenie w ten proces organizacji pozarządowych i podmiotów prywatnych oraz wykorzystanie organizacji międzynarodowych do celów kształtowania i realizacji różnych przedsięwzięć publicznych. Innym istotnym elementem przemian staje się coraz większy udział obywateli w zarządzaniu sprawami publicznymi. Jest to jednym z najważniejszych trendów przekształceń w funkcjonowaniu administracji publicznej w krajach europejskich. Szczególnego znaczenia nabiera tu budowa tzw. państwa sprawnego, dążącego do poprawy i korzystającego z nowych możliwości stwarzanych mu przez postęp techniczny i nowe technologie, oraz państwa partnerskiego, w którym zwraca się uwagę na konieczność współpracy z innymi państwami²³.

Literatura

- Bauman Z., *Glokalizacja, czyli komu globalizacja a komu lokalizacja*, „Studia Socjologiczne” 1997, nr 3, s. 53-69.
- Cleveland H., *The Future Executive: A Guide for Tomorrow's Manager*, Harper & Row, New York 1972.
- European Governance a White Paper*, Commission of the European Communities, Brussels 2001.
- Glokalizacja*, red. K. Kuciński, Difin, Warszawa 2011.
- John P., *Local Governance in Western Europe*, SAGE, London – Thousand Oaks – New Delhi 2001, s. 17.
- Jewtuchowicz A., *Terytorium i współczesne dylematy jego rozwoju*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2005.
- Korenik S., Korenik D., *Stosunki samorządowo-bankowe a rozwój społeczno-ekonomiczny w przestrzeni*, CeDeWu, Warszawa 2007.
- Markowski T., *Zarządzanie rozwojem miasta*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999.
- Mikułowski W., *Nauka administracji, zarządzanie publiczne i paradygmat rządzenia publicznego*, [w:] *Z teorii i praktyki zarządzania publicznego*, red. B. Koźuch, T. Markowski, Fundacja Współczesne Zarządzanie, Białystok 2005.
- Nowakowska A., *Polityka rozwoju gminy w okresie transformacji systemowej*, [w:] *Strategiczne problemy rozwoju miast i regionów*, red. A. Jewtuchowicz, ARSGRAS, Łódź 2000.
- Pająk K., *Rola samorządu terytorialnego w kształtowaniu rozwoju lokalnego*, Wydawnictwo AE w Poznaniu, Poznań 2005.
- Polityka gospodarcza*, red. B. Winiarski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002.
- Prawo administracyjne*, red. J. Boć, Kolonia Limited, Wrocław 1998, s. 162.
- Rączka P., *Prawne pojęcie samorządu i samorządy terytorialnego*, [w:] Z. Buczkowski, T. Jędrzejewski, P. Rączka, *Ustrój samorządu terytorialnego*, Wydawnictwo Dom Organizatora, Toruń 2005, s. 29-30
- Różga-Luter R., *Gospodarka oparta na wiedzy a rozwój regionalny na przykładzie regionu Środkowego Meksyku*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2004, nr 1(5).
- Sakowicz M., *Modernizacja samorządu terytorialnego w procesie integracji Polski z Unią Europejską*, SGH w Warszawie, Warszawa 2007.
- Spółeczności lokalne. Teraźniejszość i przeszłość*, red. B. Jałowiecki, W. Łukowski, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2006.

²³ M. Sakowicz, wyd. cyt., s. 212-213.

Swianiewicz P., *Nowe interpretacje teoretyczne polityki miejskiej*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2005, nr 4(22).

Waldziński D., *Skazani na lokalność? Społeczności lokalne wobec ekonomicznych konsekwencji współczesnych przemian kulturowo-cywilizacyjnych*, „Problemy Zarządzania” 2006, nr 3 (13), Wydział Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Dom Wydawniczy Elipsa.

Wojtasiewicz L., *Problemy rozwoju lokalnego w aktualnej polityce gospodarczej*, [w:] *Polityka gospodarcza. Studia i przyczynki*, red. J. Tarajkowski, Garmond Oficyna Wydawnicza, Poznań 2005.

LOCAL DEVELOPMENT POLICY – AN OUTLINE OF NEW CONCEPTS

Summary: The primary change in the functioning of self-governed units is connected with creating the climate for cooperation among various actors aimed towards common goals. Management is getting a flexible tool of taking a decision based on casual, horizontal lineages between public authorities and others actors of social and economic life. This is a fundamental change of the traditional model of the functioning of local administration. The aim of the article is to present the concept of local development management.

Keywords: local development policy, glocalization, governance.